

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCYJ ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

GONIEC CZĘSTOCHOWSKI

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY, EKONOMICZNY I LITERACKI
POŚWIĘCONY SPRAWOM MIEJSCOWYM ORAZ ZAGŁĘBIA DĄBROWSKIEGO.

REDAKCJA Częstochowa, II Aleja № 38, telefon № 50,

ADMINISTRACJA Częstochowa, II Aleja № 38.

Warunki prenumeraty i ogłoszeń na stronie 4-ej. Cena 3 kop.

Redaktor lub jego zastępca otrzymują interesantów codziennie z wyjątkiem dni świątecznych, od godz. 8—9 wieczorem.

2-ga Aleja № 43. TEATR „ODEON” W. Krzemińskiego (Najstarszy w Królestwie)

Od środy 23 do piątku 25 Listopada (włącznie) Nowy artystyczny program:

Ilustrowany przegląd tygodniowy № 2. Ostatnie zdarzenie chwili bieżącej (z natury)
Ułomne dziecko artysty (dramat z życia) Trzy córki sułtana—Róże wschodu (średnio-wieczna baśń dramatyczna) Aquileja Grado (wiloki z natury w kolorach) Ciasne buciki (komedia) Na-boje Kruppa (naukowe zdjęcia z natury.) Niedolny wypoczynek (komiecznie)

Na scenie odegrana będzie: **Końska Kuracja** farsa w 1-ej odsłonie. Reżyser W. Kisielewski.

Zmiana programu w każdą **środę i sobotę.** W Kaloskopach wystawiono: nową serję widoków z podróży.
Ceny miejsc zwykłe. Szczegóły w programach i afiszach.

II Aleja № 19, w TEATRZE MIEJSCOWYM Pierwszy w Częstochowie

„TEATR PARYSKI”

Od środy 23 do piątku 25 Listopada r. b. (włącznie)

Skutki straszego Cyklopu w Włoszech (wyjątkowa natura) Niewinnie posądzona córka Ghetta (dramat)
Dzieje grzechu (dramat) Scandalini bokser (bardzo komiecznie)

Na scenie odegrana będzie: **„OSTATNI KOSZ”** komedia w 1 akcie. Reżyser Śmiałowski.

Jezioro Komo (natura) Przeszkoda do żeniactwa (komedia)

NAD PROGRAM: p. Józef Moszczyński Baletmistrz Warszawskich teatrów **odtańczy Mazura.** — p. Aleks. Mąkowski **kuplety — nowy repertuar.**

Zmiana programu dwa razy w tygodniu. Ceny miejsc zwykłe. Szczegóły w programach i afiszach. Uwaga: Saha teatru ogrzana

Drukarnia
F. D. Wilkoszewskiego
wykonywa wszelkie
druki
II-ga Aleja № 38.

DOSTAĆ MOŻNA WSZĘDZIE

KALODONT

NEZBĘDNY

KREM DO ZĘBÓW

zbadany przez urzędy lekarskie

(Wiedeń 3 Czerwiec 1887 r. i Paryż 3 Kwietnia 1890 r.)

Przy użyciu zęby pozostają czyste białe i zdrowe

LECZNICA

chorób zębów i jamy ustnej
M. PUCHAŁSKIEGO

w Częstochowie III aleja, 57 wprost kościoła po Marjawi, Zarządzający lekarz
d-ta **B. MUSZYŃSKI** przyjmuje
codziennie od 9 rana do 8 wieczór

KALENDARZE NA 1911 ROK

w Drukarni F. D. WILKOSZEWSKIEGO
w Częstochowie II Aleja, Nr. 38.

ZAWIADOMIENIE RESTAURACJA Wacława ŚWIDERSKIEGO

Aleja II Nr. 26, róg Teatralnej. Telefon

Nr. 132. — I-sze piętro.

Wydaje każdodziennie obiady od godz. 12-ej do 4-ej po 40 kop. W Niedziele

fiaki po 20 kop., piwo Stryckie z beczki.

wieczorem codziennie koncert

INTERNATIONAL pod dyrekcją Jana Maleczka.

Z szacunkiem W. Świdorski.

Antoni EGER KSIĘGARNIA w Częstochowie

Aleja I Nr. 14 (Hotel Victoria)

Przedstawicielstwo kart „Wista w Krakowie”. — Kupuje i sprzedaje używane podręczniki szkolne. Poleca Historję Polski Baczyńskiego 2-tomy 8 rub. (wyd. Poznańskie) Kobieta Lekarką domową — nr. 10. — daje na raty miesięczne i tygodniowe, dostarcza książki do wszystkich Zakładów Naukowych. Ranom Nau-
czytelom i Hadnującym rabat.

RYDZEŃSKI i S-ka

BIURO TECHNICZNE
W CZĘSTOCHOWIE.

Telef. Nr. 1.

RTO MA ZIMNE I WILGOTNE MIESZKANIE
NIECH WSTAWI DO PIECA APARAT

„Wulkan”

50 procent oszczędności opału.

PIERWSZORZĘDNY ZAKŁAD ARTYSTYCZNY RZEŹBIARSKO-KAMIENIARSKI i SZTUKATORSKI

Częstochowa, III Aleja, dom własny

KRUSZYŃSKI i PROSZOWSKI

Kształuje od 1887 r. Telefon 260

WYKONYWA RZEŻBY POMNIKÓW, ROBOTY BUDOWLANE i KOŚCIELNE.

Fabryka posadzki cementowej na chodnik i stopni mieszających, oraz wszelkich wyrobów z cementu.

LOWE CENY NAJPRZYSTĘPIEJSZE.

2128

ZARZĄD

drogi żelaznej HERBSKO-KIELECKIEJ

zawiadamia że

Z powodu przebudowy drogi żelaznej

na dystansie Hantke - Herby

z 15/28 Listopada r. b. zostają

skasowane osobowe pociągi

na uczątku

Hantke - Częstochowa I.

PIWA bawarskie, pilzeńskie, kulmbachskie
z browaru Franc. BRAULIŃSKIEGO
w Piotrkowie,
poleca skład piwa **J. PŁOMIŃSKIEGO**
w Częstochowie, Teatralna 8. Telef. Nr. 33.
Sprzedaż wszędzie.

Nad zwłokami

Lwa Tolstoja.

Wielki myśliciel, wielki pisarz w narodzie, to dąb olbrzymi, wśród młatych, niewyroślonych drzew. I gdy się widzi tę zadzwoniąca połać ziemi, to patrzy się tylko na rozłożyste konary dębu i drgającą na nich liść. A gdy uderzenie toporu rozlegnie się w ciszy leśnej i olbrzym — dąb pocznie się chwiać i staniać ku ziemi, wtedy na duszę spływa chmura smutku i jakiś żal, jakiś ból ścisła ją srodze, jakby coś z niej wyrwano, jakby odbierano jej to, czem żyła, czem pieściła siebie, co odrywała ją o troski i utrapień ziemskich, co przenosiło ją w sferę piękna i prawdy ponad ten brud życia. Bo pada dąb — olbrzym, co widok jego wśród kobierca zielonych koron drzew rozbudzał refleksję człowieka i co patrzy w siebie głębiej i przenosił go w inny świat żywota.

Tym wielkim myślicielem, tym wielkim pisarzem, co upodabnia się do dębu — olbrzymia był zmarły Lew Tolstoj. Ale był on wielkim nie tylko dla Rosji cywilizowanej — świat cały czarował swą myślą potężną. Szukał prawdy, piękna na ziemi, szukał odpowiedzi na ciągły nurt pytania: jaki cel człowieczego życia na ziemi? Dokąd dążyć, po co? „Dopóki wierzyłem — spowiada się tam Tolstoj — że życie ma swój sens, którego tylko ja nie umiem uchwyć — odbicie życia w sztuce cieszyło mnie i z radością patrzyłem w to „zwierciadło życia”, jakim jest sztuka. Kiedym jednak zaczął odnajdować istotny sens życia, zwierciadło odpowiedziało mi, że położenie moje jest rozpacziwe i głupie wobec okropnej beznamiętności życia.”

To szukanie celu życia jest zmorą trapiącą niemal wszystkich dzisiejszych pisarzy rosyjskich i stąd wyrządza się w nich pesymizm krainowy, którego uwielenieniem jest świadomość, wyrażająca się „w okropnej beznamiętności życia”. Ta też świadomość „okropnej beznamiętności życia”, jest rdzeniem duszy rosyjskiej. Samobójstwa też zjawiają się, jako protest przeciw niej.

I Tolstoj ogarnięty bezdennym pesymizmem nosił się z myślą o samobójstwie. Zaniechał jej jednak i zwrócił się ku nauce, ale i od niej nie otrzymał odpowiedzi na pytanie, jaki jest właściwy sens i cel życia. Zawiodła go filozofia, zwrócił się więc do samego życia. Nie zadowolono go jednak to, co usłyszał o niem w swojej sferze, więc poszedł do ludu, który mu odpowiedział: „Wiara jest siłą życia” — i tu nastąpił w nim przełom.

„Przeżyłem — opowiada, jak zawsze prosto i szczerze, gdy mówi o sobie — 55 lat, a z wyjątkiem 14 — 15, odliczonych na okres chłopięcy, 35 jako nihilista w istotnym znaczeniu tego wyrazu, to jest, nie jako socjalista i rewolucjonista, jak to zwykle rozumieją, ale jako nihilista w znaczeniu braku wiary. Dopiero przed 5 laty uwierzyłem w naukę

Chrystusa i życie moje nagłej uległo zmianie. To, co przedtem uważałem za dobre, wydało mi się złem i odwrotnie. Cały kierunek mojego życia, wszystkie moje dążenia odmieniły się zgola. Jak łotr na krzyżu, uwierzyłem i zostałem zbawiony.”

Odtąd ewangelija św. stała mu się duchowym karmem.

Dochodzi w końcu do wniosku, że idea religii jest podstawową i naczelną ideą życia, że jest ona zarazem praktyczną „prowadzi bowiem człowieka nie ku kontemplacji, ale ku działaniu, ku czynom, i wyzwala nas z niewoli egoizmu, że współczesna nauka świecka stoi w sprzeczności z nauką Chrystusa, opartą na miłości i braterstwie, gdy życie opiera się dzisiaj na sile. W takich warunkach nie może być mowy o szczęściu, aby je zaś ludzkość mogła osiągnąć. Tolstoj stawia jej, jako drogowskaz — słynną zasadę „nie sprzeciwiać się złu”, tudzież miłość i wspomaganie bliźniego.

Niepodobna tu wchodzić w szczegóły tej nauki, dość powiedzieć, że nie zmieściła się ona w ramach cerkwi prawosławnej i pociągnęło za sobą znane następstwa. M. Ka.

Do nowego świata.

—x—

Wychodźstwo ze starej Europy do nowego świata, Ameryki, rozpoczęło się na szeroką skalę w 18 wieku. Pierwszy doń impuls wyszedł z Anglii.

Z początku wychodźstwo z Wielkiej Brytanii nie objęło wcale Irlandji. Nieco później wszakże, gdy w roku 1845 w Irlandji nastąpił głód, wychodźstwo przybrało tak wielkie rozmiary, iż w ciągu kilku lat około 2 milionów ludzi opuściło swoją ojczyznę. Liczba to niesłychanie wielka na tak mały kraj, jakim jest Irlandja, która liczyła wtedy wogóle tylko, 8,3 milionów ludności. Wskutek ówczesnego i późniejszego wychodźstwa Irlandja wyludniła się do potowy, bo obecnie liczy tylko 4,4 miliony ludności.

Szał wychodźczy ogarnął już około r. 1833 także lud stały. Głównymi stacjami wychodźczymi były wtedy: Brema, Rotterdam i Havre. Coraz bardziej zaczęło się wzmacniać wychodźstwo z Europy Zachodniej. Celem była Północna Ameryka.

W szóstym dziesiątku zeszłego stulecia wszakże, gdy w Australji odkryto młyny złota, skierowało się wychodźstwo w znacznej części do Australji.

W owych czasach zaczęła już także emigrować ludność czeska i morawska, a w ślad za nią poszła ludność polska z zaboru pruskiego, austriackiego i rosyjskiego.

Na zachodzie Europy natomiast wychodźstwo wtedy się zmniejszało. Potem rozwinęło się wychodźstwo we właściwe Rosji, na Węgrzech, we Włoszech i Hiszpanji. Ruch wychodźczy zawrzał następnie w całej pełni w Europie po-

łudniowej. W końcu nawet kraje wschodnie dostarczać zaczęły także mas ludności wychodźczej.

W Niemczech ruch wychodźczy osiągnął w latach 1881—2 stopień najwyższy. Liczba wychodźców z Niemiec wynosiła w 1881 r. 221,000, a w 1882 r. 204,000.

Powoli wychodźstwo niemieckie zmniejszać się zaczęło. Od r. 1895 nie przechodzi ono rocznie 37,500 głów.

Statystyka Stanów Zjednoczonych taki daje pogląd na imigrację:

	1907	1908	1909
Austria	338,500	168,500	170,200
Włochy	285,700	128,500	183,200
Rosja	258,900	156,700	120,500
Anglja	56,600	47,000	32,800
Irlandja	34,500	30,600	25,000
Szkocja	19,700	13,500	12,460
Niemcy	38,800	32,300	25,500
Grecja	36,600	21,500	14,100
Japonja	30,200	15,800	14,500
Norwegja	22,100	12,400	13,600
Szwecja	20,600	12,800	14,500
Europ. Turcja	20,700	11,300	9,000
Azjat. Turcja	8,100	9,800	6,500
Francja	9,700	8,800	6,700
Danja	7,200	5,000	4,400
Szwajcaria	3,700	3,300	2,700

Z zestawienia powyższego wynika, że wychodźstwo cofa się znacznie. Odnosi się to zwłaszcza do Austrii i Rosji.

Tow. Hakatystów.

Tow. hakatystów liczyło w końcu roku 1909—50,500 członków (przybyło w tym roku 1700). Najwięcej było członków w Poznaniu 11332, Prusiech Zachodnich 9397, Śląsku 10422, Prusiech Wschodnich 5494. Do Tow. przystąpiło w charakterze członków 419 instytucji publicznych, w tem 151 miast, 112 wydziałów powiatowych, 21 towarzystw akcyjnych, 8 zarządów kopalń itd. Liczba towarzystw lokalnych wynosiła 430 (wzrosła o 19). Najliczniejsza była grupa poznańska (1312 członków) potem berlińska, gdańska, bydgoska, bitomska. Podtrzymaniem działalności agitacyjnej Tow. był znany telegram cesarza Wilhelma wysłany na „sejm niemiecki” do Katowic, zwołany przez H. K. T. Działalność ta w wielu jednak grupach czwakuje, co powoduje zmniejszenie się liczby członków.

Dochoły towarzystw lokalnych wynosiły w r. 1909 — 155 tys. marek, w roku poprzednim 150000 marek. Natomiast zarząd główny otrzymał od nich tylko w r. 1909 67 tys. wobec 74 tys. w r. 1908, przez co znalazł się w trudnościach finansowych. Zarząd otrzymał dwie fundacje w wysokości 4000 i 5000 marek, obciążone jednak dozywociami. Skarb H. K. T. wzrósł w ciągu roku o 11000 marek, fundacja Bismarcka o 5400 marek cały majątek Tow. wraz z fundacjami wynosił w r. 1909—694 tys. marek.

Sprawozdanie uskarża się na zły stan ekonomiczny miast w „marchii wschodniej”, na bojkot polski i obojętność Niemców, wobec czego wzrasta w miasteczkach liczba rzemieślników i drobnych kapitalistów Polaków, Niemcom zaś brak kredytu i następstwo.

Zarząd uwzględnił 32 podania o stypendja na sumę 4015 marek. Założono w r. 1909 — 12 czytelní ludowych, tak że ogółem jest 708 czytelní z 213 tys. tomów.

Z tryumfem kończy się sprawozdanie hakatystów, że wyjednali u ministra skarbu zwolnienie od stempla podań o zmianę nazwisk „obcojęzycznych na niemieckie”, co rzekomo powiększy liczbę osób t. zw. „chrztów pruskich”, czyli zmian nazwisk polskich na niemieckie.

KRONIKA.

Skrzyte zamiary Macocha.

Proboszcz parafji polskiej w Pensylwanji, ks. Ostaszewski zapewnia, że Damazy Macoch dążył do skompromitowania całego Zakonu o. Paulinów. Przed kilku miesiącami Macoch pisał do ks. Ostaszewskiego list, w którym prosił o wystarczenie się dla niego o jakąkolwiek posiadę kapłańską w Ameryce, gdyż mu się „noga powinęła” i „dłużej w Klasztorze pozostać nie może”...

— Pożary w Królestwie Polskiem.

Według danych zebranych przez zarząd Tow. wzajemnych ubezpieczeń w Królestwie Polskiem, w przeciągu miesiąca października r. b. w granicach 10 gubernji tutejszych wynikło 323 pożar-

rów w budynkach ubezpieczonych na ogólną sumę 211,237 rb. strat pogorzeliwych. W porównaniu do roku zeszłego miesiąc październik okazał się pomyślniejszym pod względem ilości pożarów, lecz gorszym co do strat ogólnych. Wogóle w ciągu 9 miesięcy r. b. zanotowano 3,840 pożarów z sumą rb. 3,256,366 strat pogorzeliwych, zaś w roku ubiegłym w tymże okresie czasu pożarów było 3,786 na sumę 2,463,156 rub., t. j. mniej o 54 pożary i 788,709 rb. strat. Ogółem suma strat pogorzeliwych w ciągu całego 1909 r. wynosiła 2,709,036 rubli.

— Spirytus denaturowany w szpitalach.

Dotąd szpitale i zakłady lecznicze nie mogły używać spirytusu denaturowanego do celów leczniczych, ponieważ zawierał on domieszkę szkodziwe. Tymczasem spirytus, jak wiadomo, posiada duże zastosowanie w praktyce leczniczej.

Wobec tego zarząd główny sprzedawcy trunków zawiadomił miejscowe urzędy akcyzowe, iż ministerjum skarbu uznało za możliwe ustanowić specjalny sposób denaturacji spirytusu dla celów leczniczych, do przyrządzania preparatów lekarskich, botanicznych i zoologicznych itd.

Ustanowiono mianowicie recepty następujące: do spirytusu przeznaczonego na potrzeby dezynfekcyjno-lekarskie do mycia rąk i odkażania terenu operacyjnego na 100 części czystego alkoholu dodaje się 0,1 cz. formaliny, lub 10 gr. tymolu na wiadro spirytusu. Do spirytusu przeznaczonego do preparatów ma być dodawany spirytus drzewny i benzyna.

— Z Chełmszczyzny.

Wobec zamierzonego utworzenia gub. Chełmskiej urzędnicji kancelarji gubernialnych zwrócił się do władz wyższych z zapytaniem o przyszłe ich losy. Obecnie nadeszła odpowiedź, iż wielu z nich po przedstawieniu rekomendacji do oddziału związku narodu rosyjskiego w Siedlcach lub też gubernatora, może otrzymać posady w nowym zarządzie gub. Chełmskiej. Duchowieństwo prawosławne czyni starania, aby do czasu utworzenia ziemstw i samorządów miejskich w skład zarządu nowej guberni wchodził również delegaci od konsystorza i duchowieństwa prawosławnego.

— Kontrola stowarzyszeń współdzielczych.

Urzędy gminne otrzymały od władz wyższych okólniki, polecający dokonanie spisu wszelkich Towarzystw i Stowarzyszeń współdzielczych oraz grup robotniczych. Wykaz ten ma być niezwłocznie przedstawiony władzom z wyszczególnieniem siedziby zarządów Stowarzyszeń oraz osób przewodniczących.

— Produkcja węgla kamiennego.

Dąbrowskie kopalnie węgla wysłały w październiku r. b. kolejami 32,513 wagonów węgla, czyli o 1 proc. więcej niż w październiku r. ub. W okresie od 1 stycznia do 31 października kopalnie dąbrowskie wysłały 272,509 wagonów, czyli o 20,879 wagonów albo o 7 proc. mniej, niż w tym samym czasie r. ub.

— Ożywienie w przemyśle żelaznym.

W listopadzie uwytądnia się znaczny ruch w przemyśle żelaznym Królestwa Polskiego. Produkcja surowca podniosła się o 30 proc., a wytwórczość produktów gotowych zwiększyła się o około 25 proc. w porównaniu z wytwórczością w tym samym czasie roku ubiegłego. W niektórych gałęziach wytwórczości wzrastają zamówienia.

— Nowe przepisy dla ochotników.

W ministerjum wojny opracowany jest projekt nowych przepisów dla ochotników, wstępujących do wojska. Według owego projektu ochotnicy mają służyć po lat dwa i nie będą mieli prawa mieszkanka prywatnie, lecz w koszarach. Reforma ta ma być wprowadzona w m. sierpniu 1911 roku.

— Nowy sekwestr kapitałów rosyjskich.

„Russkoje Słowo” donosi, że pomiędzy Rosją a Niemcami wyniknąć może lada chwila zajęcie, podobne do głosnej sprawy Helffeda.

Firma Królewiecka Thumann-Schless, dostawcy kolei południowo-zachodniej w czasach, gdy ministrem komunikacji był Niemieszajew, — zgłosiła do sądu wschodnio-pruskiego przeciw fiskusowi rosyjskiemu dochodzenie o sumę 1,500,000 rubli.

Sąd wschodnio-pruski zwrócił się do konsula rosyjskiego w Królewcu, polecając, by wskazane zostały kwoty depo-

WZOREM LAT POPRZEDNIH
w dniu 18 Grudnia r. b. wydajemy w 2500.
ważne dla Pp. kupców!

